॥ अथ श्रीसाईसच्चरीत ॥ अध्याय २३ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरूभ्यो नमः ॥ श्रीकुलदेवतायै नमः ॥ श्रीसीतारामचंद्राभ्यो नमः ॥ श्रीसद्‌गुरूसाईनाथाय नमः ॥ हो जीव वस्तुता त्रिगुणातीत । तरीय जावन मायावी मोहीत । सच्चिदानंद स्वरूप विसरत । देह मानता आपणाक ॥१॥ मागीर त्या देहाच्या अभिमानान । 'हांव करतो हांव भोक्तो' मानून । त्रस्त जाता अनर्थ परंपरेन । मार्ग नकळों सुटकेचो ॥२॥ गुरू चरणांचेर सप्रेम भक्तीयोग । होच एक अनर्थ टाळपाचो मार्ग । महानाटकी साई श्रीरंग । रंगयता भक्तांक निजरंगान ॥३॥ आमी तांकां मानुया अवतारी । कारण लक्षणां तशींच सगलीं । तरीय ''हांव बंदो अल्लाच्या पदरीं'' । स्वता अशें म्हणटाले ॥४॥ जरी स्वता अवतार । दाखयताले पूर्ण लोकाचार । शुद्ध वर्णाश्रम–[1]आचार । चलयताले योग्य प्रचार ॥५॥ केन्ना कोणाची बरोबरी । करिनासले, करून घेनासले खंयचेच [2]परी । पळयता जो विश्वंभर चराचरीं । ताकाच उणेपण साजिरी ॥६॥ अपमान कोणाचो करिना । उणाक कोणाकूच लेखिना । भूतमात्रां भितर नारायणा । पळयता तो चैतन्यघनाक ॥७॥ केन्नाच म्हणीनासले ''[3]अनल हक्क'' । आपुणूच परमेश्वराचो सेवक । गरीब हांव ''यादेहक्क'' । ''अल्ला मालिक'' जप नित्य ॥८॥ खंयच्या संताची कसली जात । कशे वागतात कितें खातात । कळना रावतात खंयचे स्थितींत । अशे तरेची ती सदांच ॥९॥ करपाक [4]जडजीव उद्धार । परोपकारी संत अवतार । घेतात पळयात सृश्टीचेर । हीच कृपा सर्वेश्वराची ॥१०॥ आसत जर पुण्य

१. वागणूक. २. रितीन. ३. आपुणूच परमेश्वर. ४. अचेतन.

गांठीक । तरूच गोडी लागतली मनाक । गोश्टी संतांच्यो आयकुपाक । मेळपाक सूख समाधान ॥११॥ एकदां एक योग अभ्यासक । वांगडा घेवन चांदोरकरांक । आयलो बाबांच्या दर्शनाक । पावले दोगूय मशिदींत ॥१२॥ पातंजल असलें योगशास्त्र । ताणें अभ्याशिल्लें संपूर्ण । अणभव पळोवंक गेल्यार विचित्र । ध्यान खीणभर पसून लागनासलें ॥१३॥ महाराज साई योगिश्वर । करतले कृपा आपणाचेर । जातलें ध्यान निर्धार । वचून दुबाव मनांतले ॥१४॥ असो धरून मनांत हेत । साईंचें जेन्ना दर्शन घेत । तेन्ना ते बशिल्ले खायत । कांद्या वांगडा भाकर ॥१५॥ धरिल्लो पळोवन तोंडा मुखार । सुको कांदो, शेळी भाकर । दुबाव जालो आनिकूय खर । जावचें ना समाधान हांचे कडल्यान ॥१६॥ दुबाव जालो खर आनीक । कळळें तें अंतर्ज्ञानी साईंक । म्हणलें ''नाना, कांदो जो शकता पचोवंक । खावचो तो ताणेंच ॥१७॥ पचोवपाचो [१]जोम जाचो । ताणें कांदो कितलोय खावचो'' । आयकून कलकल्लो जीव योग्याचो । गेलो शरण सद्भावान ॥१८॥ आसूं, मागीर बाबा बसतकूच गादयेर । येवन तो योगी थंयसर । करून नितळ अंतस्कर्ण । बसलो कुशीक बाबांच्या ॥१९॥ विचारलें भोव सादूरतायेन । आपल्या दुबावाचें समाधान । मेळोवन उदी आशिर्वचन । परतलो धादोस मनान ॥२०॥ अश्योच आनीक कथा जाण । आयकल्यार पूर्ण भावार्थान । दुख्ख मोह हे अनर्थ टळून । पावतात भक्त धादोसकायेक ॥२१॥ आसलें जरी ल्हानशें कोंड । घाणयारें तें रेबकोंड । तातुंतूच बुडोवन आपली सोंड । जाता धादोशी दुकर ॥२२॥ जीव आनी पोपट एकूच जात । एक कुडींत दुसरो पांजऱ्यांत । आसलो पोपट जरी पारतंत्र्यांत । मानता तो बरें ताकाच ॥२३॥ घरकोंब्या भशेन हो पोपट । पांजऱ्यांतूच ताचें सगलें सूख । नकळो तो स्वातंत्र्याचें कवतूक । जिवूय कामूक तसोच ॥२४॥

१. शक्त.

कितलो मजेचो हो पांजरो । भांगरा काडयांनी बांदला बरो । उरफाटो हुमकळटां तरीय हांव बरो । पांय कसोच सुटचो ना ॥२५॥ भायर मागीर मुकपाचें ह्या सुखाक । चुकपाचें डाळींबाच्या बियांक । मेळच्यो नात गोड मिरसांगो खावपाक । स्वसूख वगडावप स्वताच ॥२६॥ मात येतकूच पोपटाचो योग । मेळटा ताका संद अचकीत । मारता ताचेर प्रेमान थापट । घालता अंजन दोळ्यांत ॥२७॥ त्या थापटाच्या बळग्यान । सटकलो दोळ्यांत उजवाड पडून । उडपाक लागलो पांखांच्या वाऱ्यान । कोण मागीर ताका आडयत ॥२८॥ जग अफाट जाका उगडलें । अफाट डाळींबां पेरांचे मळे । मळब मेकळेपणान उडपाक मेकळें । स्वातंत्र्य सूख भोगता उपाट ॥२९॥ तशीच ह्या जिवाची स्थिती । ईश्वरी अनुग्रह गुरूप्राप्ती । दोगूय मेळिल्ल्यान बंधनमुक्ती । स्वातंत्र्यमुक्ती अणभवता ॥३०॥ आतां पूर्ण भक्तीभावान । भावीक श्रोत्यांनो सगले जाण । शुद्ध प्रेमाची कथा रसपूर्ण । आयकशात व्हय खीणभर ॥३१॥ फाटल्या अध्यायांत चमत्कार । दिवन [१]शामाक [२]बरोबर । चिथळेचे भोंवडेर । धाडले मिरीकरांक बाबांनी ॥३२॥ साईंनी भविश्य वळखून । सोरपाचें विघ्न टाळपाक म्हणून । केले मिरीकरांक सावधान । दिवन जाणविकाय वेळारूच ॥३३॥ केलिना फकत सुचोवणीच । आंखलो निवारणाचो उपायूय आपणेंच । नाका म्हणटना धाडले सक्तिनूच । सांबाळळे संकश्टांत मिरीकरांक ॥३४॥ बाबा भक्तकल्याण तत्पर । बाळासाहेब मिरीकर । टाळून तांचें [३]गंडांतर । दाखयलो अणभव आगळो ॥३५॥ ताचे परस पळयात शामाची हालत । सोरोप चाबून अचकीत । जगपाची पसून नासली आस्त । केली सुटका बाबांनी ॥३६॥ तीय लिला बाबांचीच एक । सांगतां आदीं श्रोत्यांक । चाबिल्लो जरी सोरोप हाताक । उपाय केलो कसो पळयात ॥३७॥ सात वरांच्या सुमाराक । हाताचे किरंगळेक ।

१. माधवराव बळवंत देशपांडे. २. वांगडाक. ३. जिवा वयलो काळ, संकश्ट.

चाबलो सोरोप अचकीत एक । बळावलें वीख आंगांत ॥३८॥ वेदना असह्य अत्यंत । मरण दिसपाक लागलें फुड्यांत । माधवराव जाले भयभीत । चिंता व्हड मनांत ॥३९॥ आंग तांचें पडलें काळें । पावले सोयरे दायरे सगले । [१]बिरोबा कडेन व्हरुया म्हणपाक लागले । आयिल्लो काळ जिवाचेर ॥४०॥ [२]निमोणकरूय मुखार आयले । उदी घेवन वचुया म्हणलें । माधवराव मशिदींत धांवले । कितें केलें पळयात बाबांनी ॥४१॥ जातकूच बाबांचे नदरेक नदर । पळयात बाबांचो चमत्कार । गाळी घालपाक लागले अनिवार । दिनात जाले वयर येवपाक तांकां ॥४२॥ ''चडूं नाका भटुरड्या वयर । चडलो जाल्यार खबरदार । वच चलूंक लाग देंव सकयल'' । केली गर्जना व्हडा आवाजान ॥४३॥ आकांताचे बाबा तिडकले । उजो मुखांतल्यान ओंकीत रावले । माधवराव अजापले । घडलें कित्याक हें आसुंये ॥४४॥ पळोवन असो हो प्रकार । माधवराव भियेले भरपूर । सुचना जालो कसलोच विचार । बसले निरशेवन सकयल ॥४५॥ [३]देवूच जेन्ना रागार जाले । माधवराव काळजांतल्यान भियेले । दिसलें सोंपले उपाय सगले । धांवडायले जेन्ना बाबांनी ॥४६॥ कोणाक सुटचो ना थरथर । पळोवन तेन्नाचो तो अवतार । आयकून गाळींचो शिंवर । आसलो प्रसंगूच भयंकर ॥४७॥ मशीद म्हजें माहेरघर । हांव साईंचें पोटचें पोर । अशें आसतना आवयूच भुरग्याचेर । तिडकली इतली कित्याक आयज ॥४८॥ सोरोप चाबलो हें गाराणें । आवय बगर कोणाक सांगणें । पूण असो जर धांवडायलो तिणें । वचप कोणा कडेन आनीक ॥४९॥ भुरगें जशें आवय कडेन ।

---

१. विरोबा म्हूण म्हादेवाचें एक देवूळ आसा. सोरोप चाबिल्ल्याक थंय व्हरून दवरतात. मागीर थंयच तो बरो जाता असो भावार्थ आसा.

२. स. नानासाहेब निमोणकर म्हूण माधवरावांचे चुलते. हे साईबाबांचे परमभक्त आनी सरकाराचे ऑनररी मॅजिस्ट्रेट आसले.

३. माधवराव आनी गांवचे लोकूय बाबांक 'देवा' म्हूण उलो मारताले.

माधवराव तशे बाबां कडेन । इतलें दाट नातें आसून । बाबा आयजूच अशे वागले कित्याक ॥५०॥ माताच जेन्ना लाथ हाणी । लेकरांक तेन्ना सांबाळचीं कोणीं । जगपाचे आशेचेर सोडलें पाणी । माधवरावांनी त्या वेळार ॥५१॥ कांय खीण वतकूच । बाबा स्थीर [१]स्थावर जातकूच । धीर करून माधवराव हळूच । बसले वयर वचून ॥५२॥ बाबांनी सांगलें ''सोडू नाका धीर । करूं नाका कसलीच [२]जिकीर । बरें जातलें सोड [२]फिकीर । दयाळू फकीर सांबाळटले ॥५३॥ बस वचून शांत भितर । सरूं नाका घरा भायर । दवरून विस्वास म्हजेर । राव हुसक्यामेकळो मनांत'' ॥५४॥ मागीर ते परत । पावपाचेच आसले घरांत । बाबा [३]तात्यांक धाडीत । दिवन एक निरोप ॥५५॥ ''न्हिदूं नाका ताका सांगचें । घरा भितरूच भोंवचें । मनाक येत तें खायत रावचें । सांबाळचें हें इतलेंच'' ॥५६॥ काकासाहेब दीक्षितांक । बाबांनीय सांगलें ते सांजेक । न्हीद आयली जरी रातीक । न्हिदपाक ताका दिवं नाकात ॥५७॥ अशी घेतकूच जतनाय । पळळी बादा असुदाय । जळजळ मातशी उरिल्ली तरीय । मेळिल्लो सुसेग जिवाक ॥५८॥ मुखार तीय बरी जाली । कसली भिरांकूळ वेळ टळळी । अशी दयाळू साई माऊली । कृपेन कळवळळी भक्तां खातीर ॥५९॥ ''चडूं नाका भटुरड्या वयर'' । अशे बाबांच्या उतरांचे प्रहार । ते कितें माधवरावांचेर । केल्ले व्हय तेन्ना बाबांनी ॥६०॥ माधवरावांक उद्देशून । नासले ते उतरांचे बाण । सोरपाच्या विखाक जोखून । आज्ञा मोखून ते मारताले ॥६१॥ ''चडलो जाल्यार खबरदार'' । साईमुखांतली आज्ञा प्रखर । वीख थांबलें जागच्या जाग्यार । आडायलें मुखार बळावपाचें ॥६२॥ ताचेय मुखार आनीक । ''देंव सकयल वच चलूंक लाग'' । हो साई पंचाक्षरी मंत्र । देंवयतालो विखार तत्काळ ॥६३॥ लागनासलीं आनीक साधनां दुसरीं । लोकीक मंत्र वा

१. शांत. २. हुसको, काळजी. ३. तात्या गणपत पाटील कोते.

पंचाक्षरी । अशे साई भक्तांचे कैवारी । राखताले संकश्टांतल्यान लोकांक ॥६४॥ ना मंत्र आवर्तन केलें । ना तांदूळ उदक मंतरलें । ना उदकाचे शिंताडे मारले । तरीय देंवयलें वीख कशें ॥६५॥ कितलो पळयात हो चमत्कार । फकत संतमुखांतलें उतर । माधवरावांक पडलो उतार । कृपेक ना हे अंतपार ॥६६॥ आतां फाटल्या अध्यायांत सुचीत । कथा सुरस आनी अद्‌भूत । श्रोत्यांनो जावन दत्तचित्त । आयकात ती पुरायेन ॥६७॥ कथा जी फाटल्या अध्यायांत । तिचे परस हिची नवलाय जास्त । साई कशी माया करीत । जातलें सांगप श्रोत्यांक ॥६८॥ आयकतकूच ह्यो कथा श्रद्धेन । पट्‌टलें गुरूवचनाचें म्हानपण । वायट कर्मां लयाक वचून । वाडटली श्रद्धा गुरूपांयांचेर ॥६९॥ सोंप्यांतलो सोंपो उपाय । हृदयांत स्मरात साईंचे पांय । होच एक तरणोपाय । जातलें निरसन मायेचें ॥७०॥ संवसारभंय भोव प्रचंड । मायासमुद्‌भूत हें बंड । कथा आयकल्ल्यान जातलो दुखंड । मेळटलो अखंड आनंद ॥७१॥ आयली एकदां [१]म्हामारी शिरडींत । पातळळी लोकां मदीं भिरांत । दिली दवंडी संपूर्ण गांवांत । केली येरादारी बंद सगली ॥७२॥ म्हामारीचो व्हड शेक । कांपरें भरलें ग्रामस्थांक । घेना जाले वाऱ्याक पसून परक्याक । पडले बंद वेवसाय सगले ॥७३॥ म्हामारी जे मेरेन आसतली गांवांत । कोणेंच घेवचो न्हय बोकड्याचो घात । येवंक दिवची न्हय गाडी शिमेंत । पाळचे नेम सगल्यांनी ॥७४॥ ग्रामस्थांचें हें देवभोळेपण । आवडलेना बाबांक इल्लें पसून । कुकल्पनाच ह्यो तांच्या मतान । अडांगीपण हें लोकांचें ॥७५॥ तांणी थंय करचें नियमन । बाबांनी ताचेर घालचें विरजण । कशे कशे तरेन तें आयकून । घेयात सादर मनान ॥७६॥ ग्रामपंचांचो हो निर्धार । ग्रामस्थ पाळटाले साचार । दंड दिवप होच परिहार । नेम तांचो मोडप्यांक ॥७७॥ बाबांक नासलो दंडाचो भय । ते सदा सर्वदा निर्भय । लावन हरिचरणां कडेन

१. फेंफरें.

लय । सदांच [१]दुर्जय कळिकाळा ॥७८॥ जळवाचीं लांकडां भरिल्ली । गांवांत एकदां गाडी आयली । शिमेर पावतनाच संकश्टांत पडली । लोक सगले तिडकले ॥७९॥ लांकडांचो जंय उणाव । लोकांक ताची पूर्ण जाणीव । तरीय नेम मोडिल्ल्याचो भंय । आसलो मनांत सगल्यांच्या ॥८०॥ गाडयेकाराचेर ते तिडकले । गाडी ताची परतुपाक लागले । हें वर्तमान बाबांक कळळें । पावले ते थंय रोखडेच ॥८१॥ स्वता रावले गाडये मुखार । गाडयेकाराक आयलो धीर । हाडली गाडी शिमे भितर । मोडून विरोध लोकांचो ॥८२॥ थंयच्यान ती माटवांत । हाडून रकयलीं दारांत । एकूय उतर मुखांत । काडपाक धजलोना कोणूच ॥८३॥ ग्रीश्म शरद् वा हेमंत । ऋतू आसूं वर्षा वा वसंत । आठूय प्रहर मशिदींत । पेट्टाली धुनी श्रीसाईंची ॥८४॥ कितें बाबांचो निर्धार विचित्र । अग्नीहोत्र्याचें अग्नीहोत्र । तशीच पेट्टाली दीसरात । धुनी ती पवित्र बाबांची ॥८५॥ ते धुनी खातिरूच फकत । भोरे लांकडाचे घेताले विकत । मागीर स्वता माटवांत । दाळटाले तीं वणटी कडेन ॥८६॥ जुळोवन बाजाराचो वेळ । बाबांनी करचे लाकडांचे दाळ । तांचेरूय शेजाऱ्यांची नदर । शीममेर ना सुवार्थाक ॥८७॥ ''बाबा घरांत जळोव ना । लांकडां बगर चूल पेटना'' । अशीं उलोवन फटींगपणां । व्हरताले लोक मागून लांकडां ॥८८॥ सुवार्थी लोक जातीचेच [२]पाड । सभामाटवाक नासलें कवड । मेळटाली तांकां आयतीच [३]सवड । गरजेवंत लबाड सामके ॥८९॥ बाबा भोव परोपकारी । वर्णुची कितली तांची [४]थोरी । दिसपाक उग्र [५]बाह्यात्कारीं । तरीय मवाळ भितरल्यान ॥९०॥ अगाध तांचें महिमान । जिबेन जावन निरभिमान । केलें ताच्या चरणांक वंदन । जाल्यारूच पूर्ण अध्ययन करतली ॥९१॥ व्यापून सकल स्थीरचर । बाकी उरला विश्वंभर । चिंतून हें निरंतर । करिना वैर कोणा कडेन ॥९२॥ तोच भरिल्लो

१. जिखपाक कुस्तार. २. दुश्ट. ३. संद. ४. व्हडवीक. ५. वयलेचाराक.

आसा सृश्टींत । धाय दिशा फाटींत पोटांत । कोणाचेरूय वांकडी नदर करीत । जाल्यार तो जाता दुख्खी आपूण ॥९३॥ आंगांत जरी वैराग्य पूर्ण । स्वता लोकसंग्रहा खातीर आपूण । करता प्रापंचिकाचें [1]आचरण । दिवपाक शिकवण आश्रितांक ॥९४॥ कितली नम्रताय ह्या महात्म्याची । वाडटा विस्मीतता मनाची । दिसून येता भक्तप्रेमळटाय तांची । तितलीच अवतार सार्थकताय ॥९५॥ अतुल दीनवत्सलताय पोटांत । ल्हानपणाची मोटी आवड । देख म्हणून कोट्यांनी कोटी । जातल्यो गोश्टी सांगपाक ॥९६॥ केन्ना ना उपास वा तापास । हठयोगाचोय सायास । केन्ना ना रसासक्तीची आस । खाताले आहार थोडोसोच ॥९७॥ वचून नेमान लोकांच्या दारांत । वली सुकी भाकर मागीत । हीच सदांची भिक्षा आसत । करिनासले लाड जिबेचे ॥९८॥ गोड गोडशाची धरिनासले [2]होड । घेवन बसनासले जिबेचे लाड । मेळळें, ना मेळळें तरीय धडगोड । ताकाच गोड मानीत ॥९९॥ अशे तरेन करून प्राणधारण । करीत कुडीचें रक्षण । कारण तें ज्ञान मोक्षसाधन । निरभिमान सदांच ॥१००॥ निजशांती जांचें भुशण । कित्याक तांकां माळांचें [3]आभुशण । लागना चंदन बिबूत [4]अर्चन । ब्रह्म पूर्ण श्रीसाई ॥१०१॥ बोधदायक भोव पावन । भक्तीप्राधान्य हें आख्यान । आयकतात जे शांत चित्तान । विरगळळें तांचें भवभान ॥१०२॥ भावार्थी श्रोता जोडटा जेन्ना । साईंचें भांडार उगडटा तेन्ना । दुबावी क्लिश्टांक हें साध्य जायना । भोक्ते भोळे सप्रेम ॥१०३॥ आतां फुडलें कथा आख्यान । श्रोत्यांनो आयकल्यार दिवन ध्यान । हाडटलें प्रेमाचें स्फुरण । आनंद जीवन दोळ्यांत ॥१०४॥ कितली बाबांची चातूर्यरिती । कितली तांची युक्ती प्रयुक्ती । हें वर्म वळखात सद्भक्तीं । अणभवात वेळावेळार ॥१०५॥ हें साईचरित्र अमृतसेवन । करात आदरान दिवन ध्यान । मन गुरूचरणांचेर दवरून ।

१. वागणें. २. आस. ३. अळंकार. ४. पुजा.

आयकात कथा आख्यान ॥१०६॥ ही कथा अपूर्व [1]रसपूर्ण । जेवची ती सगल्यांनी शांतपणान । दरेका पदार्थाचें आगळेपण । चाखची नवलाय पोट भरून ॥१०७॥ आतां पुरो गोडयेची कथा । ताचे परसूय विलक्षण बोकडाची वार्ता । अजाप दिसतलें श्रोत्यांच्या चित्ता । जातलो आनंद गुरूभक्तांक ॥१०८॥ घडलें एकदां कवतूक । हाडलो कोणें तरी बोकड एक । सामको दुर्बळ तेंकिल्लो मरपाक । आयले लोक पळोवपाक ॥१०९॥ जाका नासता कोणूच वाली । ताका सांबाळटा साई माऊली । सडलीं पडलीं आनी कावलीं । तांकां जागो मशिदींत ॥११०॥ मागीर थंयच त्या वेळार । बडेबाबा आसले लागसार । बाबांनी म्हणलें करात प्रहार । दियात ताचो बळी धपक्यान ॥१११॥ बडेबाबांचें कितलें म्हानपण । बसपाक सुवात उजवे [2]वटेन । बडेबाबांक पयलीं ओडपाक दिवन । मागिरूच चिलीम ओडीत बाबा ॥११२॥ ज्या बडेबाबां बगर । रुचनासलें बाबांक खीणभर । जाणीं उंडी घेतले बगर । चलनासलें जेवणूय श्रीसाईंक ॥११३॥ एकदां दिवाळे असली परब । ताटां पक्वान्नांचीं साबार । पंगत बसली जेवपाक जाल्यार । गेले बडेबाबा तिडकून ॥११४॥ नासतना बडेबाबा सांगाताक । बाबा हात लावचे नात अन्नाक । आनी बाबाच जर उंडी लायनात तोंडाक । जेवतले लोक हेर कशे ॥११५॥ म्हणून सगल्यांचें अडलें । बडेबाबांक सोदून हाडले । मागीर जेन्ना पंगतीक बसयले । घेतलें अन्न बाबांनी ॥११६॥ आतां सोडून सध्याचे कथेक । बडेबाबांचीच खबर [3]देखीक । सांगचीशी दिसली श्रोत्यांक । मानची न्हय हिका आडकथा ॥११७॥ बडेबाबा सोयरे बाबांगेर । सभामाटवांत जेवणा वेळार । वाट पळयत बसले दारार । कान दिवन उल्याक ॥११८॥ दोन वटांनी दोन पंगती । बाबा बसले तांचे मदीं । बडेबाबांची सुवात रिती । दाव्या हाताक बाबांच्या ॥११९॥ निवेद्य वाडून ताटांत ।

१. गोड जेवण. २. बाबांच्या उजव्या हाता कडेन. ३. उदाहरण.

मांडलीं ताटां पंगतींत । लोक बसले आपले सुवातेंत । आयलो वेळ जेवपाचो ॥१२०॥ बाबांनी मागीर परम आदरान । स्वता आपयले ऊंच आवाजान । ''बडे मियां'' इतल्याच उल्यान । करीत नमस्कार आयले वयर ॥१२१॥ कारणा बगर जो तिडकलो । ताचो तो आदर कसलो । जाणें अन्नाचो अपमान केलो । ताचो सन्मान कित्याक ॥१२२॥ तरी ह्याय लोकाचारान । बाबा स्वता दाखयत वागून । सोयऱ्याक पंगतीक घेतलेवीण । जेवप अयोग्य सदांच ॥१२३॥ ही जी गृहस्थाची कर्ममर्यादा । बाबा केन्ना हुंपिनासले स्वता । जातूंतल्यान टळटल्यो भक्तांच्यो आपदा । वागताले स्वताय तशेच ॥१२४॥ इत्साप्राप्ती अतिथी पुजनान । अनिश्ट पयसावता तातूंतल्यान । ना जाल्यार लुकसाण खात्रेन । म्हणुनूच पुजतात विद्वान तांकां ॥१२५॥ सोयरो उरल्यार घेनासतना अन्न । पशू पुत्र धन धान्य विनाशन । सोयऱ्याक घडल्यार उपोषण । आमंत्रण तें अनर्थाक ॥१२६॥ दीसपट्टे तांकां साईसमर्थ । रुपया पन्नास दक्षणा दीत । मागीर निरोप दिवपा पासत । वचत स्वता पावलां एकशें एक ॥१२७॥ त्या बडेबाबांचेर जेन्ना आयली । त्या बोकडाची पयली पाळी । ''कैसा बे काटना इसकू खाली'' । कारण आयलें तोंडांतल्यान ॥१२८॥ माधवरावूय थंयच आसले । तांकां बाबांनी सांगलें । शामा सुरी हाड म्हणलें । कापुया बोकडाक ह्या आतां ॥१२९॥ माधवराव ताकतिकेन । गेले राधाकृष्णे सरेन । सुरो व्हडलो आयले घेवन । दवरलो फुड्यांत बाबांच्या ॥१३०॥ जरी तो सुरो हाडपाक । पडले त्रास माधवरावांक । तरीय पळोवन ते बारकेले सुरयेक । येना मनांत बाबांच्या ॥१३१॥ इतल्यान ते खबरेची कुणकूण । राधाकृष्णेच्या कानांत पडून । सुरो घेतलो परत मागून । दया येवन काळजांत ॥१३२॥ मागीर माधवराव गेले परत । दुसरो सुरो हाडपाक । ते थंयच बसले वाड्यांत । हत्या नाका म्हूण आपल्या हातान ॥१३३॥ मागीर काकांचें पळोवंक मन । सांगलें तांकां बाबान । चल तूं यो सुरो घेवन । मुक्ती दिवया त्या बोकडाक ॥१३४॥

काका बावनकशी भांगर । बाबांक जरी सगलें खबर । तरीय तें कडयले बगर । जायनात ताचे अळंकार ॥१३५॥ तें खरें वा बनावट । परिक्षा केले बगर एक फावट । कानस लायले बगर स्विकारिनात । दवरिनात विस्वास सांगण्याचेर ॥१३६॥ मेळपाक हिऱ्याक ताचें वैभव । सोंसचे पडटात घणाचे घाव । फुकट मेळना [1]देवकळा गौरव । सोंसले बगर घाव टाक्यांचे ॥१३७॥ काका जरी गळ्यांतले ताईत । हेरांक कशी येवची प्रचीत । हिऱ्याकूय बांदून सूत । पारखी उडयतात उज्यांत ॥१३८॥ संतवचनांत धरल्यार [2]विकल्प । अयेशस्वी ताचे संकल्प । निसत्त्व निर्फळ वटवट । मेळना परमार्थ मात्त पसून ॥१३९॥ वंदनीय जाका गुरूवचनाचो अर्थ । सफळ ताचो सुवार्थ परमार्थ । पळयता जो दोश कुटिलताय तातूंत । जाता सर्वनाश ताचोच ॥१४०॥ गुरू सेवेक जो तत्पर । गुरू आज्ञेचोच जाका आदर । योग्य अयोग्यतेचो सगलो विचार । दवरता तो गुरू शिराचेर ॥१४१॥ गुरू आज्ञेचो तो चाकर । स्वतंत्र नासता ताका विचार । नित्य गुरूवचन पाळपा बगर । पळयना तो हेर कितेंच ॥१४२॥ चित्त साईनामस्मरणांत । दृश्टीय समर्थ चरणांत । वृत्ती साईध्यान धारणेंत । देह कार्याक श्रीसाईंच्या ॥१४३॥ आज्ञापन आज्ञापालन । दोगांय मदीं वतकूच एक खीण । तोय कळाव जायना सहन । हें विलक्षण चातूर्य ॥१४४॥ दीक्षित विशुद्धसत्त्वधीरू । निश्चेवाचे महामेरू । बोकडाक जिवेशीं कसो मारूं । विचारूच जे शकना करपाक ॥१४५॥ निरपराध बोकड मरतलो । आत्मो ताचो तळमळटलो । नितळ चारित्र्याकूय दाग लागतलो । पाप व्हडलें घडटलें ॥१४६॥ हो विचार नाच थंय । आज्ञाभंग हो पाप भंय । रावप फकत आज्ञेंत हेंच जंय । कार्य पुण्याचें व्हडलें ॥१४७॥ गुरू आज्ञा जाका प्रमाण । ताका विलक्षण चडटा स्फुरण । सहज कोमल अंतस्कर्ण । घेवपाक प्राण जाता सिद्ध ॥१४८॥ मागीर ते साठ्यांच्या

१. देवाचें तेज. २. दुबाव.

वाड्यांत गेले । आज्ञे प्रमाणें शस्त्र हाडलें । बोकडो मारपाक सिद्ध जाले । अनमनले नात कुसकूटभर ॥१४९॥ गुरू आज्ञेचें परिपालन । तेंच वीरश्रीचें स्फुरण । धरलें शस्त्र उबारून । करून दृढ अंतस्कर्ण ॥१५०॥ जल्म निर्मळ ब्राह्मणवंशांत । जल्मा पसुनूच अहिंसा व्रत । प्रसंग ताचेरूच असो येत । हात कसो तो उबारतलो ॥१५१॥ गुरू आज्ञा पालनांत तत्पर । केलो मनाचो ठाम निर्धार । मात धडधडपाक लागिल्लें ऊर । घाम दरदरून सुटलो ॥१५२॥ काया वाचा मनांतल्यान । वायट उतर जो नकळो घेवन । तो शस्त्र प्रहार कसो म्हणून । करीत ही गजाल अशक्य ॥१५३॥ मानिना जो गुरूवचनाक । गती नासता ताका आनीक । पूर्वपुण्यकर्मांच्या ताच्या नाशाक । आडावंक शकचो ना कोणूच ॥१५४॥ गुरू आज्ञेचें परिपालन । हेंच भुशणांतलें भुशण । हीच खऱ्या शिश्याची खूण । आज्ञा उल्लंघन महापाप ॥१५५॥ वगडाय नासतना एकूय खीण । करचें गुरूआज्ञेचें पालन । विचारांनी घुसपटता तो कर्मदळिद्री [१]जाण । शिंगां नाशिल्लो नरपशू ॥१५६॥ थंय पळोवचो न्हय म्हूर्त । शुभाशूभ वा तुर्तातूर्त । तत्काळ आज्ञा मानता तो धूर्त । कळाव करता तो कर्मकट्टो ॥१५७॥ मागीर एका हातान कासाटो मारून । दुसऱ्यान शस्त्र सांबाळून । भुजां सारयत सारयत येवन । रावलो बोकड्या सरेन ॥१५८॥ जाले अजापीत समस्त लोक । हें कसलें कृत्य अलोकीक । काकांच्या मनाची तो [२]कोंवळीक । अस्तमली अशी कित्याक ॥१५९॥ मुसलमान जो करपी मासाहार । त्या चडफडट्या बोकडाचेर । फकीरबाबा उबारूंक सोदिना शस्त्र । थंय तयारी काकांची ॥१६०॥ वज्रा परसूय कठोर । फुलापरसूय कोमलतर । म्हणटात आसतात जे लोकोत्तर । तांचें अंतस्कर्ण तें खरें ॥१६१॥ मागीर सुरो घट्ट धरून । हात तो वयर उबारून । म्हणलें माते तुमचे साक्षीन । मारतां आतां हाका हांव ॥१६२॥ आर्तत्राणार्थ शस्त्रधारण ।

१. समजुचो. २. कोमलता.

तातुंतूच निश्पाप बोकड [1]हनन । मात गुरूसेवेक विकलो प्राण । म्हणून घालमेल जिवाची ॥१६३॥ मारपाक वतकूच घाई घाईंत । कृपा उपजली ताच्या काळजांत । अनमनपाक लागलो मारपाक हात । सुरो लागलो लटपटपाक ॥१६४॥ ''हूं, मार आतां कितें पळयता'' । बाबांनी अशी दितकूच आज्ञा । घाव घालपाक त्या खिणा । अर्दवाटकुळाकार वळळे ते ॥१६५॥ सुऱ्या सयत उखल्लो हात । पावलो लागीं बोकडाचो अंत । मात साईच आयले धांवत । रक्षणाक ताच्या ॥१६६॥ आतां हो घाव घालतलो खात्रेन । अशें पळोवन त्या दयाळू साईन । प्रसंगाचें गांभिर्य वळखून । म्हणलें ''आसूं मारूं नाका ॥१६७॥ हां, हां, काका फाटीं सर आतां । कितली ही तुजी निश्ठुरता । ब्राह्मण आसुनूय हिंसा करता । तकली ना व्हय तुजी जाग्यार'' ॥१६८॥ अशें आयकतकूच सुरो उडयलो । अजापलो तेन्ना लोक सगलो । बोकडो मरणांतल्यान वाटावलो । पावयली गुरूभक्ती तेंगशेर ॥१६९॥ मागीर सुरो उडोवन काकान । म्हणलें तें आयकात लक्ष दिवन । ''बाबा तुमचें जें अमृतवचन । धर्मशासन तें आमकां ॥१७०॥ आमकां खबर ना दुसरो धर्म । आमकां ना लज शरम । गुरूवचन पालन हेंच वर्म । हेंच वेदशास्त्र आमचे खातीर ॥१७१॥ गुरूआज्ञेचें परिपालन । हेंच शिश्याचें शिश्यपण । हेंच आमचें व्हडलें भुशण । आज्ञा मोडप हें दुशण आमकां ॥१७२॥ जावं सुखी वा कश्टी । परिणामाचेर ना दृश्टी । घडटलें जें आसत [2]अदृश्टीं । करपी करून घेवपी तो परमेश्वर ॥१७३॥ आमकां फकत एकूच खबर । नित्य तुमच्या नामाचो उच्चार । स्वरूप सदांच गुरू दोळ्यां मुखार । आज्ञांकीत जावचें रातदीस ॥१७४॥ हिंसे अहिंसे विशीं आमी अज्ञान । आमचे तारक सद्‌गुरू चरण । आज्ञा कित्याक हाचीय ना जाण । पालन करप इतलेंच खबर ॥१७५॥ गुरू आज्ञा जंय स्पश्ट । योग्य अयोग्य वा बरें वायट ।

१. हत्त्या. २. नशिबांत.

हें विचारता तो शिश्य नश्ट । सेवाभ्रश्ट समजतां हांव ॥१७६॥ गुरूआज्ञेचें उल्लंघन । तेंच जिवाचें अधःपतन । गुरूआज्ञेचें परिपालन । मुख्य धर्माचरण हेंच ॥१७७॥ चित्त गुरूचरणीं सावधान । उरूं वा वचूं प्राण । आमकां गुरूचीच आज्ञा प्रमाण । परिणाम निर्वाण तो जाणटा ॥१७८॥ कळना आमकां अर्थ अनर्थ । कळना आमकां स्वार्थ परार्थ । कळटा फकत गुरू कार्याचो अर्थ । तोच परमार्थ आमचे खातीर ॥१७९॥ गुरूवचना मुखार । [1]विधिनिशेध दिसता व्यर्थ । गुरूआज्ञा कर्तव्या कडेन लक्ष । शिश्याचें वजें गुरूमाथ्यार ॥१८०॥ आमी तुमचे आज्ञेचे दास । योग्य अयोग्य हाडिना मनांत । मागीत जाल्यार जीव पसून दीत । गुरूवचन पाळपा खातीर'' ॥१८१॥ मुळचेंच जें दयाभूत । तेंच मन जातलें पाशाणावत । मुसलमानूय जें करपाक धजनात । ब्राह्मण तयार तें करपाक ॥१८२॥ दिसतलें श्रोत्यांक हें अवघड । मात हें सद्‌गुरूचें [2]गारूड । जायात एकदां गुरूवचन आरूढ । सुट्‌टलें गूढ तत्काळ ॥१८३॥ एकदां तांचो धरतकूच सांगात । दवरतकूच पांयांचेर परम विस्वास । मागीर शिश्याचो हुसको तांकांच । घेवचे पडनात कश्ट कसलेच ॥१८४॥ पूर्ण ओंपून घेयात पांयांचेर । उरचो ना कसलोच भंय मागीर । फकत तोच आत्मविश्वास खर । दाखयतलो पलतड खात्रेन ॥१८५॥ शिश्यांचे प्रकार तीन । उत्तम मध्यम आनी अधम । करून दरेकल्याचें योग्य संकलन । हाडटा तो [3]अभिव्यक्तीक ॥१८६॥ सांगिनासतनाच मनांतलें जाणप । जाणटकूच सेवा करपाक लागप । प्रत्यक्ष आज्ञे उपरांत न आडखळप । जाणटा तो शिश्य 'उत्तम' ॥१८७॥ गुरूची आज्ञा मानप । अक्षरान अक्षर आचरणांत हाडप । कार्य करपाक न अनमनप । जाणटा तो शिश्य 'मध्यम' ॥१८८॥ गुरून आज्ञा करीत रावप । करतां करतां म्हणीतूच उरप । पावला पावलार पाप करप । वळखात तो शिश्य 'अधम' ॥१८९॥ परम

१. कर्तव्य कर्तव्याचो विचार. २. युक्ती. ३. स्पश्टतायेक.

वैराग्य ना अंतरांत । नित्य अनित्य विवेक करिनात । अशांचेर गुरूकृपा कशी जायत । जीण घालयली तरीय ॥१९०॥ तरी जो गुरूपदीं निरंतर । इत्सा ताची पूर्ण करता ईश्वर । निश्चल निश्काम करता सत्वर । तो परात्पर सोइरा ॥१९१॥ आसचें निर्मळ श्रद्धाबळ । ताचेर प्रज्ञेचें बळ प्रबळ । [१]सबुरीची जोड अढळ । सबळ ताचो परमार्थ ॥१९२॥ हांगा लागना प्राण प्रतिबंध । [२]अपानोदान हांचो सोद । हठयोग समाधी वा उद्बोध । साधन दुर्बोध तें आमकां ॥१९३॥ आसतकूच शिश्याची भुमिका तयार । सद्गुरू सिद्धीक जायना उशीर । ती तुजे खातीर सदांच अनुग्रह तत्पर । उबी एकाच पांयाचेर ॥१९४॥ सगूण साक्षात्कार प्रचिती । भक्तमात्र तेंच अणभवती । भाविकां मदीं निर्माण जाता भक्ती । नास्तीक युक्ती हेरांक ॥१९५॥ फुडें बाबा काकांक सांगीत । घे हो उदकाचो तांबयो हातांत । आतां हांव 'हलाल' करतां निश्चीत । दितां ताका सद्गती ॥१९६॥ आदींच बोकडो तेंकला मरपाक । थंयच आसा [३]तक्या [४]नजीक । फकीरबाबांक सुचलो विचार एक । जालें स्मरण योग्य वेळार ॥१९७॥ घेतलो बाबांचो विचार । बोकडो मारचो तक्याचेर । ते निमतान करतकूच स्थलांतर । सोडलो प्राण त्या बोकडान ॥१९८॥ बोकडाचें मरण खात्रेन । वळखून चुकिल्ले सगले जाण । तरीय योग्य वेळ पळोवन । केलो हो खेळ बाबांनी ॥१९९॥ सद्गुरूक शरण गेले । सद्गुरूरुपूच ते जाले । मीठ दर्यांत न्हावपाक देवलें । जालें पूर्ण तें दर्याचेंच ॥२००॥ जीव हो ह्या जगाचो भोक्तो । ईश्वर जगद्भोगप्रदातो । तरीय सद्गुरू एक मोक्षदातो । भांडार निजात्म ऐक्यतेचें ॥२०१॥ कृपा जातकूच पोटीं । सद्गुरू दितले दिव्य दृश्टी । तातूंतल्यान मागीर ही सकल सृश्टी । आसपावतली नदरेंत एकेच ॥२०२॥ हेमाड

१. हें उतर बाबांच्या तोंडांतलें. ताचो अर्थ धीर. २. अपान आनी उदान ह्या वायांचो, म्हणल्यारूच प्राणायामाचो.

३. फकीर लोक बसपाचें घर. ४. लागीं.

साईचरणीं शरण । तांचेर ओंपता देह अभिमान । मनांत म्हणटा सावधान । बाबा निरभिमान दवरात म्हाका ॥२०३॥ आतां फुडल्या दोन अध्यायांत । फकांडां विनोदाचें आगळें रांदप । नवलाय ती आयकात । करतात कशे तरेन श्रीसाई ॥२०४॥ दिसपाक विनोद करमणूक । तरीय ती भोव बोधदायक । अभ्यासतलो जो भक्त भावीक । मेळयतलो सूख परम ॥२०५॥ संतसज्जनांनो तुमच्या आशिर्वादान । रचिल्लो भक्त हेमाडपंतान । जय अणकारीत श्रीसाईसच्चरितांतल्यान । गुरूभक्तलीला दर्शनं नांवाचो हो तेविसावो अध्याय सोंपता हांगाच ॥

॥ श्रीसद्‌गुरूसाईनाथार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

❍ ❍ ❍